

XI.800.2.2021.ASZ

Pan
dr hab. Przemysław Czarnek
Minister Edukacji i Nauki

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

W związku ze skargami, jakie wpłynęły do Rzecznika Praw Obywatelskich na wypowiedź doradcy Ministra Edukacji i Nauki, dra hab. Pawła Skrzydlewskiego, przedstawiam poniższe stanowisko.

Wykonując zadania niezależnego organu ds. równego traktowania, powierzone Rzecznikowi na mocy ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz.U. 2020 poz. 2156), Rzecznik Praw Obywatelskich szczególną uwagę poświęca problematyce równouprawnienia kobiet i mężczyzn. Rzecznik kieruje się w tym zakresie treścią art. 33 Konstytucji, który wskazuje: „Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym. Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń”. **Rzecznik Praw Obywatelskich stanowczo sprzeciwia się wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, w tym także takim naruszeniom zasady równego traktowania, które przybierają formę komentarzy opartych na stereotypowym pojmowaniu ról społecznych kobiet i mężczyzn.**

Rzecznik Praw Obywatelskich pragnie podkreślić, że zasada równego traktowania i niedyskryminacji kobiet i mężczyzn stanowi podstawę powszechnego systemu praw człowieka, fundamentalną wartość Unii Europejskiej i Rady Europy, a także doniosłą zasadę konstytucyjną. Jest obowiązującym standardem normatywnym także w sferze

edukacji, zarówno na gruncie Konstytucji RP (art. 70 ust. 1 w zw. z art. 32 Konstytucji RP, ten ostatni także samodzielnie w ust. 2), jak i przepisów prawa międzynarodowego publicznego (art. 28 ust. 1 w zw. z art. 2 ust. 1 Konwencji o prawach dziecka¹, art. 10 Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet²). Tym samym **sfera edukacji musi być wolna od jakiejkolwiek formy dyskryminacji ze względu na płeć.**

W tym miejscu należy zaznaczyć, że Polska, jako sygnatariusz Konwencji CEDAW, na mocy jej art. 5 jest zobowiązana do podjęcia wszelkich stosownych kroków w celu zmiany społecznych i kulturowych wzorców zachowania mężczyzn i kobiet, prowadzących do likwidacji przesądów i zwyczajów lub innych praktyk, opierających się na stereotypach roli mężczyzny i kobiety. Uszczegółowieniem tego obowiązku w dziedzinie kształcenia jest przepis artykułu 10 pkt c tego aktu prawnego, zobowiązujący Polskę do podjęcia kroków celem „wyeliminowania wszelkich stereotypowych koncepcji pozycji mężczyzny i kobiety na wszystkich szczeblach nauczania i we wszystkich rodzajach kształcenia”.

Tymczasem kwestionowane w skargach, które wpłynęły do Rzecznika Praw Obywatelskich, słowa doradcy Ministra Edukacji i Nauki, o wyraźnym ukierunkowaniu ideowym – promujące bowiem określony model życia społecznego i rodzinnego, i wyrażające negatywną ocenę kobiet, które tegoż nie realizują, utrwalają istniejące stereotypy płci, stanowiąc jednocześnie nadmierną ingerencję w konstytucyjnie chronioną sferę praw i wolności jednostki, w szczególności – jej prawa do równego traktowania. **Podkreślić natomiast trzeba, że wszystkie osoby i podmioty umocowane do podejmowania decyzji i działań w sferze oświaty i wychowania winny działać z poszanowaniem konstytucyjnych wartości i zasad.**

Słowa te poddają także w wątpliwość zapewnienia Pana Ministra, skierowane do Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 30 marca 2021 r. (znak: DPNP-WPPiP.4010.12.2021.DP), o kształtowaniu polityki edukacyjnej i systemu oświaty w oparciu o szacunek i równość. Wątpliwości te nasilają się, gdy uwzględni się brak wskazań na powyższe wartości w Podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2021/2022³. Ujęcie w nich jako priorytetu „wspomagania przez szkołę wychowawczej roli rodziny” w kontekście takich wypowiedzi budzi uzasadnione obawy, czy treści, jakie mają być przekazywane w szkołach w ramach procesu edukacyjno-wychowawczego będą zgodne ze standardami ochrony praw człowieka, leżącymi, zgodnie z przywołaną wyżej odpowiedzią Pana Ministra, u podstaw polityki oświatowej projektowanej i prowadzonej przez władze RP.

---

¹ Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 256.

² Dz. U. z 1982 r. Nr 10, poz. 71; dalej jako: Konwencja CEDAW.

³ Dostęp pod adresem: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/podstawowe-kierunki-realizacji-polityki-oswiatowej-panstwa-w-roku-szkolnym-20212022>.

Zwrócić wreszcie należy uwagę, iż promowanie wyraźnie określonego jednego modelu rodziny i pełnionych w niej przez kobiety i mężczyzn ról godzić może w art. 48 Konstytucji RP, który stanowi o prawie rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Na obowiązek poszanowania tego prawa należy patrzeć przez pryzmat międzynarodowych zobowiązań RP, w tym wynikających z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r.⁴. W ocenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wyrażonej w wyrokach Dojan i inni przeciwko Niemcom (skarga 319/08, 2455/08, 7908/10, 8152/10 i 8155/10) oraz Kjeldsen, Busk Madseni Pedersen przeciwko Danii (skarga 5095/71) art. 2 Protokołu nr 1 do EKPCz⁵ nakazuje państwu-stronie, a więc i Polsce, poszanowanie przekonań rodziców w całym programie nauczania. Co więcej wymaga on, by informacje lub wiedza objęte programem nauczania były przekazywane w sposób obiektywny, krytyczny i pluralistyczny.

Mając powyższe na względzie, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 17 b pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionych kwestii.

Z poważaniem,

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

---

⁴ Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, z późn. zm.; dalej jako: EKPCz.

⁵ Dz.U. 1995 nr 36 poz. 175.